

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ**

П Р О Г Р А М А

**вступного іспиту до аспірантури
за спеціальністю 26.00.01 «Теорія та історія культури»
(Мистецтвознавство).**

Програма вступного іспиту до аспірантури за спеціальністю 26.00.01 «Теорія та історія культури» (Мистецтвознавство). – Львів: ЛНАМ, 2012. – 21 с.

Укладачі: **Скринник-Миська Дарина Михайлівна**
кандидат філософських наук,
доцент кафедри менеджменту мистецтва
Львівської національної академії мистецтв

Рецензенти:

Програма затверджена на засіданні кафедри менеджменту мистецтва
Львівської національної академії мистецтв
« _____ » _____ 2012 р. (протокол № _____).

ПЕРЕДМОВА

Програма вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності «Історія і теорія культури» (Мистецтвознавство) передбачає ґрунтовну гуманітарну підготовку вступників, розуміння основних теоретичних концепцій сучасної культурології, її найбільш впливових методів та підходів, вітчизняного та світового доробку в галузі теорії та історії культури; оперування навичками аналізу та інтерпретації текстового та візуального матеріалу.

Програма містить змістові тематичні блоки та сформульовані на їх основі питання вступного іспиту, критерії оцінювання знань, список основної та додаткової літератури.

Вступне фахове випробування проводиться для вступників до аспірантури після здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» або «спеціаліст» відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційних характеристик та освітньо-професійних програм з галузі знань 0201 «Культура» або 0202 «Мистецтво».

Вступний іспит в аспірантуру ЛНАМ зі спеціальності 26.00.01 «Історія і теорія культури» проводиться у формі усної відповіді на три запитання екзаменаційного білета.

Рівень знань вступників до аспірантури оцінюється на “відмінно”, “добре”, “задовільно”, “незадовільно”.

Критерії оцінки знань:

- Оцінка “відмінно” ставиться за правильні та повні відповіді на всі запитання екзаменаційного білета. Вступник у своїх судженнях опирається на джерела з культурології, співвідносить оцінку явища чи проблеми з аналізованим періодом чи добою, вміє знаходити аргументи для доведення власних тверджень, знає фактологічний матеріал у об’ємі, передбаченому пропонованою навчальною програмою. Матеріал викладений грамотно, із дотриманням логічної послідовності.
- Оцінка “добре” ставиться за правильні, але неповні відповіді на теоретичні запитання або за несуттєві огріхи чи неточності у визначенні засадничих понять і термінів. Порушена логічна послідовність відповіді вступника.
- Оцінка “задовільно” – відповіді на пропоновані запитання переважно правильні, але неповні, не всі відомості, викладені у відповіді, правильні, допущено неточності у формулюваннях, теоретичний матеріал подано з огріхами.
- Оцінка “незадовільно” – вступник не дає відповідь на всі запитання білета, у викладі допущені грубі помилки, які засвідчують незнання та нерозуміння матеріалу.

Перелік необхідних знань:

- Історично-філософські та соціокультурні традиції формування культурології як науки;
- Основні культурологічні концепції на рівні теоретичних засад і методологічних підходів;
- Загальнотеоретичні проблеми культурології та її місце в розвитку соціогуманітарних наук;
- Основні методологічні підходи культурологічного аналізу: історично-культурний, історично-функціональний, типологічний, соціологічний, компаративістський, системно-структурний, герменевтичний, семіотичний та ін.;
- Типи та форми культур, основні культурно-історичні центри та регіони, їх типологічна характеристика та особливості художньої культури;
- Види та жанри мистецтв, основні художні стилі;
- Особливості розвитку культури України в контексті світової, насамперед європейської культури.

Перелік необхідних умінь:

- Аналізувати культурологічні концепції;
- Застосовувати сучасні технології збору наукового матеріалу, реферативно та аналітично опрацьовувати наукову інформацію;
- Фахово користуватися науковою термінологією, професійними засобами усного та письмового викладу матеріалу;
- Використовувати набуті знання та вміння у науково-теоретичній та науково-практичній праці;
- Критично аналізувати нові тенденції та досягнення в сучасних культурологічних дослідженнях;
- Володіти сучасними методами та прийомами викладання теоретичних культурологічних концепцій.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

I. Онтологія та гносеологія культури

Тема 1. Предмет і завдання культурології. Сутність культури.

Тема 2. Культура і цивілізація

Тема 3. Типологія культури

Тема 4. Соціокультурна динаміка

Тема 5. Основні концептуальні парадигми культурології

II. Мистецтво як феномен культури. Культурологічна проблематика у мистецтвознавстві

Тема 1. Цивілізаційні виміри мистецтва

Тема 2. Гносеологія мистецтва

Тема 3. Онтологія мистецтва

Тема 4. Естетика як аксіологія мистецтва

Тема 5. Універсалії в мистецтві

Тема 6. Понятійно-категоріальний апарат і методи культурологічного аналізу феноменів мистецтва.

III. Історія культури

Тема 1. Історія світової культури: європейський контекст

Тема 2. Історія української культури

ПРОГРАМА ВИВЧЕННЯ КУРСУ

I. Онтологія та гносеологія культури

Тема 1. Предмет і завдання культурології. Сутність культури.

Теоретичні основи культурологічного знання: антропологія, етнологія, етнографія, філологія, археологія, соціологія культури, релігієзнавство, філософія культури, історія культури. Різноманіття підходів до визначення феномену культури. Природа і культура. Культура як система. Культурологія як інтегративне знання, методологічна основа комплексу наук про культуру. Основні завдання та напрямки культурологічних досліджень: емпіричний опис культури, порівняльний аналіз культур, міжкультурні комунікації, загальнолюдське та національне, стає та змінне в культурі.

Тема 2. Культура і цивілізація

Співвідношення понять «культура» та «цивілізація». Основні підходи до розуміння цивілізації: локально-історичний (Н.Данилевський, А.Тойнбі, Л.Уайт); історико-стадіальний (У.Ростоу, П.Сорокін, Д.Белл, О.Тофлер); всесвітньо-історичний (К.Ясперс). Цивілізація як регіональна суперструктура. Аграрна (доіндустріальна), промислова (індустріальна) та інформаційна (постіндустріальна) цивілізації. Європоцентристські уявлення про тотожність цивілізації та західноєвропейського капіталістичного суспільства.

Тема 3. Типологія культури

Первинний синкретизм культури та процес її диференціації. Класифікація культурних типів як метод дослідження культури. Історична типологізація культури. Традиційна та інноваційна культури. Субкультура та контркультура. Масова та немасова культура. Елітарна культура. Етнічна, національна та регіональна типологізація культур.

Тема 4. Соціокультурна динаміка

Культура як процес. Механізми ретрансляції культурного досвіду. Теорії розвитку культури. Процеси диференціації та інтеграції культур. Прогрес та регрес. Синергетична модель культури.

Тема 5. Основні концептуальні парадигми культурології

Еволюціоністська концепція культури (Г.Спенсер, Дж.Фрезер, Е.Тайлор). Дифузійонізм як напрямок у вивченні культур. Соціологічна парадигма культури (М.Вебер, Е.Фромм, О.Шпенглер). Теологічна парадигма культурології (К.Ясперс, А.Тойнбі). Психологічний напрям у вивченні культур: психоаналіз (З.Фройд, К-Г.Юнг). Ігрова концепція у культурологічній думці (Й.Гейзінга, Х.Ортега-і-Гассет). Функціоналістський напрям у культурології (Б.Малиновський). Культурологічна теорія Л.Уайта. Структуралістська та постструктуралістська парадигма культурології (К.Леві-Строс, Ю.Лотман, Ж.Деррида, М.Фуко, Ж.Лакан, Р.Барт).

II. Мистецтво як феномен культури. Культурологічна проблематика у мистецтвознавстві

Тема 1. Цивілізаційні виміри мистецтва.

Художня творчість як інструмент та мета культури. Роль мистецтва у створенні та руйнуванні культурних норм. Суперечності між цивілізацією та культурою як пружина історичної еволюції мистецтва.

Тема 2. Гносеологія мистецтва

Мистецтво в аспекті його пізнавальних можливостей. Мистецтво як унікальний механізм культурної еволюції. Наукове та художньо-естетичне пізнання. Співвідношення художнього та реального світу. Співвідношення символіки художніх образів та образів дійсності. Теорія мімезису та природа художньої виразності. Суб'єкт художньої творчості. Художнє обдарування: талант і геній, талант і майстерність, талант і ремесло. Проблема художньої

творчості та сприйняття мистецтва. Роль об'єктивного та суб'єктивного у створенні символіко-метафорчної мови мистецтва. Знакова природа художнього образу.

Тема 3. Онтологія мистецтва

Основні концепції походження мистецтва: ігрова, магічна, трудова, біологічна, психоаналітична. Онтологічний статус художнього твору. Художній образ. Художній символ. Художній твір. Співвіднесеність художньої символіки зі сутнісними основами буття. Форми залежності/незалежності змісту художнього твору від реципієнта і конкретного історико-культурного контексту. Канони, традиції та інновації в мистецтві. Мистецтво як діяльність. Процес художньої творчості.

Тема 4. Естетика як аксіологія мистецтва

Поняття культурних цінностей. Співвідношення істини та цінності у мистецтві. Процеси «розуміння» та «інтерпретації» як невід'ємна умова буття художнього тексту.

Тема 5. Універсалії в мистецтві

Культурне буття міфу та його вплив на способи художнього мислення. Змістова та формальна складова архетипу. Бінарні опозиції у сфері художнього фантазування. Діонісійський та аполлонівський первні, пластичність та живописність як універсалії художньої свідомості.

Тема 6. Понятійно-категоріальний апарат і методи культурологічного аналізу феноменів мистецтва.

Методологія у системі мистецтвознавчого знання. Формальна школа (А.Гільдебранд, А.Рігль, Г.Зедльмайр, Г.Вольфлін, В.Ворінгер). Соціологія мистецтва (А.Хаузер). Духовно-історичний метод М.Дворжака. Іконографія та іконологія Е.Панофскі. Марксистська методологія аналізу мистецтва

(Г.Лукач). Феміністична теорія у дослідженнях історії мистецтва (Г.Поллок). Семіотика у мистецтвознавстві (Ю.Лотман). Мистецтвознавство та класичний психоаналіз (З.Фройд). Мистецтвознавство та неklasичний психоаналіз (К.Г.Юнг). Герменевтика. Структуралізм та постструктуралізм у мистецтвознавстві. Мистецтвознавство та деконструкція Ж.Дериди. Художня критика і сучасне мистецтво (Р.Мутер, С.Зонтаг, Р.Краус).

III. Історія культури

Тема 1. Історія світової культури: європейський контекст.

Культурогенез. Міфологічний світогляд як рання форма культури. Особливості становлення матеріальної та духовної культури в первісному суспільстві. Культура стародавніх цивілізацій. Антична культура: культура Стародавньої Греції та Стародавнього Риму. Класична давньогрецька культура. Світове значення античної культурної спадщини. Культура західноєвропейського Середньовіччя. Культура епохи Відродження та Реформації. Культура бароко. Європейська культура доби Просвітництва. Культура Західної Європи у XIX ст. Криза європейської культури. Модерністська модель світу у західній та українській інтерпретаціях. Культура у XX ст. Загальна специфіка нового культурного етапу. Тенденції розвитку культури в XXI ст. Глобалізаційні процеси у сучасній світовій культурі та теорія модернізації. Постмодерн в культурі XX ст., постмодерністська модель світу в українській і світовій інтерпретаціях. Феномен вестернізації культури.

Тема 2. Історія української культури

Передумови формування української культури. Трипільська культура. Давня культура слов'ян. Світогляд слов'ян. Культура на українських землях в добу Київської Русі. Візантійська культура середньовіччя та її вплив на формування української християнської культури. Українська культура як

феномен Східно-християнського світу. Культура періоду XIV-XVII ст.
Феномен культури козацької доби. Українське бароко в літературі, театрі,
музиці. Розвиток культури другої половини XVII – XVIII ст. Українське
національно-культурне відродження (кінець XVIII – початок XX ст.).
Українська культура у XX ст.

ПИТАННЯ:

1. Теоретичні основи культурологічного знання. Різноманіття підходів до визначення феномену культури.
2. Культурологія як інтегративне знання, методологічна основа комплексу наук про культуру. Основні завдання та напрямки культурологічних досліджень.
3. Співвідношення понять «культура» та «цивілізація». Основні підходи до розуміння цивілізації
4. Первинний синкретизм культури та процес її диференціації.
5. Класифікація культурних типів як метод дослідження культури. Історична типологізація культури.
6. Традиційна та інноваційна культури. Субкультура та контркультура.
7. Масова та немасова культура. Елітарна культура. Етнічна, національна та регіональна типологізація культур.
8. Культура як процес. Механізми ретрансляції культурного досвіду.
9. Теорії розвитку культури. Синергетична модель культури.
10. Еволюціоністська концепція культури (Г.Спенсер, Дж.Фрезер, Е.Тайлор). Дифузійонізм як напрямок у вивченні культур.
11. Соціологічна парадигма культури (М.Вебер, Е.Фромм, О.Шпенглер). Теологічна парадигма культурології (К.Ясперс, А.Тойнбі).
12. Психологічний напрям у вивченні культур: психоаналіз (З.Фройд, К.Г.Юнг).
13. Ігрова концепція у культурологічній думці (Й.Гейзінга, Х.Ортега-і-Гассет).

14. Функціоналістський напрям у культурології (Б.Малиновський).
Культурологічна теорія Л.Уайта.
15. Структуралістська та постструктуралістська парадигма культурології
(К.Леві-Строс, Ю.Лотман, Ж.Деріда, М.Фуко, Ж.Лакан, Р.Барт).
16. Теорія мистецтва у контексті гуманітарних наук: міждисциплінарна
природа теоретичного знання.
17. Художня творчість як інструмент та мета культури. Роль мистецтва у
створенні та руйнуванні культурних норм.
18. Цивілізаційні виміри мистецтва. Мистецтво та ідеологія. Мистецтво в
умовах тоталітаризму.
19. Мистецтво як форма самосвідомості культури. Поняття художньої
свідомості.
20. Види мистецтва. Жанри в мистецтві. Типологія художнього процесу.
21. Поняття стилю епохи: зміст та межі поняття. Стель як характеристика
буття художньої форми.
22. Мистецтво в аспекті його пізнавальних можливостей, співвідношення
художнього та реального світу
23. Внутрішньохудожні та загальнокультурні фактори художнього
процесу
24. Теорія мімезису та природа художньої виразності.
25. Суб'єкт художньої творчості. Художнє обдарування: талант і геній,
талант і майстерність, талант і ремесло.
26. Роль об'єктивного та суб'єктивного у створенні символіко-
метафоричної мови мистецтва. Знакова природа художнього образу.
27. Онтологічний статус художнього твору. Співвіднесеність художньої
символіки зі сутнісними основами буття.
28. Художній образ. Художній символ. Художній твір. Форми
залежності/незалежності змісту художнього твору від реципієнта і
конкретного історико-культурного контексту.

29. Канони, традиції та інновації в мистецтві. Мистецтво як діяльність. Процес художньої творчості.
30. Поняття культурних цінностей. Співвідношення істини та цінності у мистецтві.
31. Поняття змісту та форми у естетиці класичного та некласичного періоду
32. Образотворча активність та критерії художності: мистецтво, немистецтво, антимистецтво
33. Сприйняття та механізм формування образу світу у художній творчості
34. Культурне буття міфу та його вплив на способи художнього мислення.
35. Діонісійський та аполлонівський первні, пластичність та живописність як універсалії художньої свідомості.
36. Методологія у системі мистецтвознавчого знання.
37. Методологічні основи художньої критики. Жанр есеїстики. Художня критика і сучасне мистецтво. (Р.Мутер, С.Зонтаг, Р.Краус)
38. Соціологія мистецтва (А.Хаузер). Духовно-історичний метод М.Дворжака.
39. Формальна школа в історії мистецтва (А.Гільдебранд, А.Рігль, Г.Зедльмайр, Г.Вольфлін, В.Ворінгер)
40. Іконографія та іконологія Е.Панофскі.
41. Семіотика у мистецтвознавстві. Структура художнього тексту: мистецтво як мова
42. Поняття тексту. Поняття та будова знаку. Референція і денотація
43. Комунікативна природа значення зображення. Мовні аспекти зображення. Поняття дискурсу та смислу у зображенні.
44. Проблеми іносказання в образотворчому мистецтві. Метафора та метонімія.
45. Символ, алегорія та емблема в образотворчому мистецтві. Зображення як порівняння.

46. Марксистська методологія аналізу мистецтва (Г.Лукач)
47. Феміністична теорія у дослідженнях історії мистецтва. Застосування ЛГБТІ студій та теорії Queer у дослідженнях історії мистецтва.
48. Мистецтвознавство та класичний психоаналіз (З.Фройд)
49. Мистецтвознавство та неklasичний психоаналіз (К.Г.Юнг)
50. Мистецтво й архетипи колективного несвідомого
51. Герменевтика: історичні концепції та сучасні форми.
52. Структуралізм та постструктуралізм у мистецтвознавстві.
53. Культура як структура. Бінарні опозиції.
54. Інтертекстуальність та смерть автора.
55. Мистецтвознавство та деконструкція Ж.Дериди
56. Процес художнього формотворення як культурний фактор структурування світу. Основні концепції походження мистецтва.
57. Походження культури. Процес культурогенезу.
58. Особливості становлення матеріальної та духовної культури в первісному суспільстві. Культура стародавніх цивілізацій.
59. Антична культура: культура Стародавньої Греції та Стародавнього Риму.
60. Класична давньогрецька культура. Світове значення античної культурної спадщини.
61. Культура західноєвропейського Середньовіччя.
62. Культура епохи Відродження та Реформації.
63. Культура бароко. Європейська культура доби Просвітництва.
64. Культура Західної Європи у ХІХ ст. Криза європейської культури.
65. Модерністська модель світу у західній та українській інтерпретаціях.
66. Культура у ХХ ст. Загальна специфіка нового культурного етапу.
67. Тенденції розвитку культури у ХХІ ст. Глобалізаційні процеси у сучасній світовій культурі та теорія модернізації.
68. Постмодерн у культурі ХХ ст.: постмодерністська модель світу в українській і світовій інтерпретаціях.

69. Феномен вестернізації культури.
70. Передумови формування української культури.
71. Трипільська культура.
72. Давня культура слов'ян. Світогляд слов'ян.
73. Культура на українських землях в добу Київської Русі.
74. Візантійська культура середньовіччя та її вплив на формування української християнської культури. Українська культура як феномен Східно-християнського світу.
75. Культура періоду XIV-XVII ст. Феномен культури козацької доби.
76. Українське бароко в літературі, театрі, музиці. Розвиток культури другої половини XVII – XVIII ст.
77. Українське національно-культурне відродження (кінець XVIII – початок XX ст.).
78. Українська культура у XX ст.
79. Загальнолюдське і національне в культурі
80. Роль народної художньої творчості у формуванні національної культури
81. Мистецтво і релігія: сакральне та профанне як аспекти художньої творчості.
82. Особливості розвитку національної культури в умовах глобалізації.
83. Міжкультурні комунікації та культурна толерантність: політичний, історичний, мистецький аспекти.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Адорно Т. Эстетическая теория. М., 1999.
2. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. Зубрицької. – Львів: Літопис, 1996.
3. Арнхейм Р. Искусство и визуальное восприятие / Р. Арнхейм ; [пер. с англ.] – М. : Архитектура-С, 2007. – 392 с., ил.
4. Арсланов В. Г. Западное искусствознание ХХ века / В. Г. Арсланов. – М. : Академический Проект ; Традиция, 2005. – 864 с.
5. Барт Р. Смерть автора / Р. Барт; пер. с фр. С.Н. Зенкина // Избранные работы: Семиотика: Поэтика / Р. Барт; пер. фр.; сост., общ. Ред. И вступ. Ст. Г.К. Косикова. – М.: Прогресс, 1989. – С. 384-391.
6. Бахтин М. М. Труды по знаковым системам / М. М. Бахтин ; [сборник статей. Ред. Колегія : Ю. Лотман (отв. оле.) и ол.]. – Тарту, 1973. – (Учен. Записки Тарт. Гос. Ун-та). Сборник научных статей в честь М. М. Бахтина (к 75-летию со дня рождения). – 1973. – 572 с. с нот. Ил. ; 4 л. ил. (Вып. 308).
7. Бергсон А. Творческая эволюция : [Пер. с фр.] / Анри Бергсон ; [Предисл., примеч. И. И. Блауберг] ; Рос. Акад. естетств. Наук. – М. :Канон-пресс, 1998. – 382, [2] с. ; - (Канон философии). – Библиогр. В примеч. : с. 351-366. Указ. Имен, олек. : с. 367-382.
8. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляція / Жан Бодріяр; [пер. з фр. В. Ховхун]. – К. : Основи, 2004. – 230 с.
9. Вёльфлин Г. Основные понятия истории искусства., М.-Л., 1930.
10. Выготский Л.С. Психология искусства. М., 1968.
11. Горський В. Біля джерел: (Нариси з історії філософс. Культури України) / Вілен Горський. – К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – 262 с. – Бібліогр. В кінці підрозд.

12. Дерида Ж. Письмо та відмінність / Жак Дерида ; [пер. з фр. В. Шовкуна. Наук. оле. Пер. О. Шевченко.]. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. – 602 с.
13. Жильсон Э. Живопись и реальность / Этьен Анри Жильсон; [пер. с фр. С. А. Дзикевича] // Западноевропейская эстетика XX века: Сборник переводов. Вып. 1. Некоторые направления западной эстетики. – М. : Знание, 1991. – С. 43–53. (Новое в жизни, науке, технике. Сер. „Эстетика” ; №1).
14. Зедльмайр. Х. Искусство и истина. М., 1999.
15. Ингарден. Р. Исследования по эстетике. М., 1962 («О произведении архитектуры»; «О структуре картины»).
16. Ідеї, смисли, інтерпретації образотворчого мистецтва: Українська теоретична думка XX століття: Антологія / Упоряд. Р.М.Яців. – Частина 1. – Львів: Львівська національна академія мистецтв; Інститут народознавства НАН України, 2012. – 232 с.: Іл.
17. Історія української культури : у 5 т. / НАН України, Б. Є. Патон (голов. оле.). – К. : Наукова думка.
18. Каган М.С. Системный подход к комплексному изучению искусства. – в о. “Методологические проблемы современного искусствоведения”, Л., 1980.
19. Ковальчук Н. Д. Символічний лад української культури / Н. Д. Ковальчук. – К. : Знання України, 2002. – 216 с.
20. Кривцун О. А. Эстетика : [Учебник] / Кривцун О. А. – [2-е изд., доп.]. – М. : Аспект Пресс, 2003. – 447 с.
21. Культурология : учебник / под. ред. Ю.Н.Солонина, М.С. Кагана. – М. : Высшее образование, с2007. – 566 с.
22. Культурологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / упоряд. : О. І. Погорілий, М. А.Собуцький. – 2-ге вид. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2005. – 320 с.

23. Леві-Строс К. Структурна антропологія / Клод Леві-Строс ; [пер. з фр. З. Борисюк]. – К. : Основи, 1997. – 387 с.
24. Лиотар Ж.-Ф. Состояние постмодерна / Жан-Франсуа Лиотар ; [пер. з фр.]. – М. – Спб. : Алетейя, 1998, – 160 с. – (Ин-т экспериментальной социологии).
25. Лисий І. Філософська і мистецька культура. / Іван Лисий. – К. : Вид. дім «КМ Академія», 2004. – 368 с.
26. Лосев А. Ф. Философия. Мифология. Культура / Алексей Федорович Лосев ; [вступ. Ст. А. А. Тахо-Годи]. – М. : Политиздат, 1991. – 524, [1] с. – (Мыслители XX в.).
27. Лотман Ю. М. Об искусстве / Ю.М. Лотман. – СПб. : Искусство – СПб, 2005. – 704 с., ил.
28. Лотман Ю. М. Статьи по семиотике культуры и искусства / Ю.М. Лотман; [сост. Р. Г. Григорьева, пред. С. М. Даниеля]. – СПб. : Академический проект, 2002. – 544 с. – (Серия «Мир искусств»)
29. Маритен Ж. Творческая интуиция в искусстве и поэзии / Ж. Маритен ; [пер. с фр.]. – М. : Российская политическая энциклопедия (РОССПЕН), 2004. – 400 с., ил. (Серия «Книга света»).
30. Ніцше Ф. По той бік добра і зла // Ніцше Ф. По той бік добра і зла. Генеалогія моралі ; [пер. з нім. А. Онишко]. – Львів : Літопис, 2002. – С. 5–184.
31. Ортега-і-Гассет Х. Вибрані твори / Хосе Ортега-і-Гассет ; [пер. з ісп. В. Бургарда, В. Сахна, О. Товстенко]. – К. : Основи, 1994. – 420 с.
32. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму : [Монографія]. / Ярослав Поліщук; [2-е видання, доповнене і перероблене]. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2002. – 392 с.
33. Попович М. Національна культура і культура нації / Мирослав Попович. – К. : Знання, 1991. – 63, [1] с. – (сер. 2 „Світогляд”; № 11).
34. Самосознание европейской культуры XX века. М. : Издательство политической литературы, 1991. – С. 95-102.

35. Табачковський В. Г. Полісутнісне homo : філософсько-мистецька думка в пошуках «неєвклідової олективного і». / В. Г. Табачковський – К. : Видавець ПАРАПАН, 2005. – 432 с.
36. Тэн И. Философия искусства. М.-Л., 1992.
37. Успенский Б. А. Семиотика искусства / Борис Андреевич Успенский. – М. : Школа «Языки русской культуры», 1995. – 360 с., 69 илл.
38. Фрейд З. Художник и фантазирование. М., 1995.
39. Хейзинга Й. Homo ludens. пер. нидерл., общ. оле. Г.М. Тавризян. – М. : Прогрес-Академия, 1992. – С. 247
40. Читанка з історії філософії: У шести томах / Голова редакційної колегії – Г.І.Волинка. – К. : Фірма «Довіра», 1991-1993
41. Эстетика: Словарь / Под общ. Ред. А.А. Беляева. – М. : Политиздат, 1989. – 447 с.
42. Юнг К. Г. Архетип и символ [Сост. И вступ. Ст. А. М. Руткевича]. – М. : Ренессанс, 1991. – С. 23–94. – (Серия «Страницы мировой истории»).
43. Ясперс К. Духовная ситуация времени / Карл Ясперс ; [пер. с нем.] // Ясперс К. Смысл и назначение истории. – М. : Политиздат, 1991. – С. 288–418. – (Мыслители XX в.).
44. Art in Theory. 1900-1990: An Anthology of Changing Ideas / Edited by Charles Harrison and Paul Wood. – Oxford; Cambridge: Blackwell, 1993.
45. D'Alleva A. Metody i teorie historii sztuki / Anne D'Alleva ; [tlum. Eleonora i Jakub Jedlińscy]. – Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, 2008. – 227 s.

Додаткова література

1. Андреева Е. А. Постмодернизм : Искусство второй половины XX – начала XXI века / Екатерина Юрьевна Андреева. – СПб. : Азбука-Классика, 2007. – 488 с., ил.
2. Базен Ж.. История истории искусства от Вазари до наших дней. М., 1995.
3. Беньямин, В. Произведение искусства в эпоху его технической воспроизводимости. Избранные эссе. М., 1996.
4. Боднар О. Я. Золотий переріз і неевклідова геометрія у науці та мистецтві : [Монографія] / О.Я. Боднар. – Львів : НВФ „Українські технології”, 2005. – 198 с.
5. Вишеславський Г.А. Термінологія сучасного мистецтва. Означення, неологізми, жаргонізми сучасного візуального мистецтва України / Гліб Вишеславський, Олег Сидор-Гібелінда. – Париж ; Київ, 2010. – 416 с.
6. Герман М. Модернизм. Искусство первой половины XX века / Михаил Юрьевич Герман. – [2-е ол., испр.]. – СПб. : Азбука-Классика, 2005. – 480 с., ил.
7. Голубець О.М. Між свободою і тоталітаризмом. Мистецьке середовище Львова другої половини XX століття / О. Голубець. – Л. : Академічний експрес, 2001. – 176 с., 152 іл.
8. Гор В. Классическое в неклассическую эпоху. Эстетические аспекты модификации языка изобразительного искусства / В. Гор. – М. : Индрик, 2010. – 248 с.
9. Еліаде М. Священне і мирське. Міфи, сновидіння і містерії. Мефістофель і андрогін. Окультизм, ворожбитство та культурні уподобання / Мірча Еліаде ; [пер. з нім., фр., олек. Г. Кьорян, В. Сахно]. – К. : Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2001. – 591 с.

- 10.Енциклопедія постмодернізму ; [за ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора; пер. з англ. В. Шовкун ; наук. ред. пер. О. Шевченко]. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003
- 11.Зонтаг С. Мысль как страсть: Избранные эссе 1960–1970-х годов. — М., 1997.
- 12.Історія європейської ментальності / [за ред. П. Дінцельбахера / пер. з нім. В. Кам'янець]. – Львів : Літопис, 2004. – 720 с.
- 13.Каган М. С. Искусствознание и художественная критика. Избранные статьи / М. С. Каган. – СПб. : Петрополис, 2001. – 527с.
- 14.Каган М.С. Эстетика как философская наука / М. С. Каган. – СПб. : ТОО ТК «Петрополис», 1997. – 544 с.
- 15.Крымский С. Б., Парахонский Б. А., Мейзерский В. М. Эпистемология культуры: Введение в обобщенную теорию познания. — К., 1993.
- 16.Культурология. XX век. Энциклопедия. В 2-х томах. – СПб.: Университетская книга; 1998. 447 с.
- 17.Лотман Ю. М. Символ в системе культуры / Ю. М. Лотман // Лотман Ю. М. Избранные статьи по семиотике. В трех томах. – Т.1. Статьи по семиотике и типологии культуры. – Таллин : Александра, 1992. – С. 191–199.
- 18.Лотман Ю. Миф – имя – культура / Ю. М. Лотман, Б. А. Успенский. // Избранные статьи по семиотике. В трех томах. – Т.1. Статьи по семиотике и типологии культуры. – Таллин : Александра, 1992. – С. 58–75.
- 19.Меднікова Г.С. Українська і зарубіжна культура ХХ століття: Навч. посіб. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2002. – 214 с., 48 с. кольор. іл.
- 20.Мочалов Л. В. Пространство мира и пространство картины : Очерки о языке живописи / Лев Всеволодович Мочалов. – М. : Сов. Художник, 1983. – 375 с., ил., цв. Ил. – (Искусство: Проблемы. История. Практика).

21. Нойманн Э. Происхождение и развитие сознания / Эрик Нойманн ; [пер. с англ. А. П. Хомик]. – М.–К. : Рефлбук, Ваклер, 1998. – 462 с., ил. – (Актуальная психология).
22. Панофский Э. Смысл и толкование изобразительного искусства. — СПб., 1999.
23. Пирс Ч.С. Логические основания теории знаков / Чарльз Сандерс Пирс ; [пер. с англ. В.В. Кирющенко, М.В. Колопотина, послесл. Сухачева В. Ю.]. – СПб. : Лаборатория Метафизических Исследований философского факультета СПбГУ ; Алетейя, 2000. – 352 с. – (Серия «Метафизические исследования. Приложение к альманаху»).
24. Рыков А. В. Постмодернизм как «радикальный консерватизм» : Проблема художественно-теоретического консерватизма и американская олект современного искусства 1960 – 1990 гг. / А. В. Рыков. – СПб. : Алетейя, 2007. – 376 с. – (Серия «Тела мысли»).
25. Сидоренко В. Д. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань: Розвиток візуального мистецтва України ХХ–ХХІ століття. — К., 2008.
26. Сорокин П. А. Человек, цивилизация, общество. — М., 1992.
27. Соссюр де Ф. Труды по языкознанию / Фердинанд де Соссюр [пер. с француз. ; под редакцией А. А. Холодовича]. – Москва : Прогресс, 1977. – 272 с.
28. Тейлор Ч. Джерела себе / Ч. Тейлор ; [пер. з англ. А. Васильченко, А. Водяний, Г. Некрасова, О. Федорко, В. Навроцький, І. Березко]. – К. : Києво-Могилян. акад., 2005. – 696 с.
29. Успенский Б. А. Семиотика искусства / Борис Андреевич Успенский. – М. : Школа «Языки русской культуры», 1995. – 360 с., 69 илл.
30. Флоренский П. А. Анализ пространственности и времени в художественно-изобразительных произведениях. — М., 1993.
31. Франко І. Я. Із секретів поетичної творчості / І.Я. Франко. – К. : „Радянський письменник”, 1969. – 191 с.

- 32.Фрейд. З. Толкование сновидений / Зигмунд Фрейд ; [пер. с нем. Я. М. Коган]. – К. : Здоровья, 1991. – 384 с.
- 33.Фромм Э. Бегство от свободы. — М., 1990.
- 34.Фуко М. Слова и вещи: Археология гуманитарных наук. — М., 1993.
- 35.Эко У. Отсутствующая структура: Введение в семиологию. — М., 1998.
- 36.Юнг К. Г. Об архетипах коллективного бессознательного / Карл Густав Юнг // Вопросы философии. – 1988. – № 1. – С. 133–152.
- 37.Юнг К. Г. Феномен Духа в искусстве и науке / Карл Густав Юнг ; [пер. с нем.] // Юнг К. Г. Собр. Соч. : в 19 т. - Т. 15. – М. : Ренесанс, 1992 – С. 13–201.
- 38.Яців Р. Українське мистецтво ХХ століття: Ідеї, явища, персоналії : [збірник статей] / Роман Яців. – Л. : Інститут народознавства НАН України, 2006. – 350 с.
- 39.Adams L.S. Art across Time / Laurie Schneider Adams. – New York : McGraw-Hill Higher Education, 2002. – 1023 p.
- 40.Dziamski Grzegorz Lata dziewiecdziesiate. – Poznan: Galeria Miejska Arsenal, 2000. – 200 s.
- 41.Eko U. Sztuka / Umberto Eco ; [tłum. Piotr Salwa, Mateusz Salwa]. – Kraków : Wydawnictwo M, 2008. – 305 s.
- 42.Kuspit D. Koniec Sztuki / Donald Kuspit. ; [tłum. Janusz Borowski]. – Gdańsk : Muzeum Narodowe w Gdańsku, 2006. – 208 s.